ЗАСНОВНИК І ВИДАВЕЦЬ:
УНІВЕРСИТЕТ імені АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

ISSN 2523-4463 (print)
ISSN 2523-4749 (online)
DOI 10.32342/2523-4463-2019-2-18

ВІСНИК

УНІВЕРСИТЕТУ імені АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ
Заснований у жовтні 2010 р.
Виходить 2 рази на рік

BULLETIN OF ALFRED NOBEL UNIVERSITY

СЕРІЯ

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

SERIES «PHILOLOGY»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ЛІТЕРАТУРНОЇ КРИТИКИ

ЛІТЕРАТУРНІ ТРАДИЦІЇ: ДІАЛОГ КУЛЬТУР ТА ЕПОХ

АСПЕКТИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ СХІДНИХ МОВ ТА ЛІТЕРАТУР

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕСТЕТИКИ ТА ПОЕТИКИ ЛІТЕРАТУРНОГО ТВОРУ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИКИ, ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ЛІНГВОДИДАКТИКИ

ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧІ СТУДІЇ

Програмні цілі – висвітлення результатів новітніх досліджень та досягнень філологічної науки за всіма напрямами і аспектами її розвитку та практичного застосування.

Для наукових працівників, фахівців-лінгвістів, літературознавців, перекладознавців, студентів, широкого кола науковців і дослідників всіх напрямів розвитку філології.

Матеріали публікуються змішаними мовами.

Журнал «Вісник Університету імені Альфреда Нобеля». Серія «Філологічні науки» затверджений у Переліку наукових фахових видань рішенням Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України (наказ від 24.10.2017 р. № 1413).

Журнал затверджено до друку і до поширення через мережу Інтернет за рекомендацією вченої ради Університету імені Альфреда Нобеля (протокол № 7 від 31.10.2019 р.).

Журнал «Вісник Університету імені Альфреда Нобеля». Серія «Філологічні науки» зареєстровано у міжнародних наукометричних базах і директоріях *Ulrich's Periodicals Directory*, Directory of Open Access Journals (DOAJ), *Index Copernicus, Science Index (РІНЦ)* та індексується в інформаційно-аналітичній системі Національної бібліотеки України імені Вернадського та *Google Scholar*.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 22576-12476ПР від 20.02.2017 р.

2 (18) 2019

РЕДАКЦІЙНА РАДА

Голова редакційної ради
Б.І. ХОЛОД,
доктор економічних наук, професор
(Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро)

Заступник голови редакційної ради
А.О. ЗАДОЯ, доктор економічних наук, професор
(Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро)

Члени редакційної ради

С.Б. ВАКАРЧУК, доктор фізико-математичних наук, професор (Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро)
В.А. ПАВЛОВА, доктор економічних наук, професор (Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро)
А.А. СТЕПАНОВА, доктор філологічних наук, професор (Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро)
О.Б. ТАРНОПОЛЬСЬКИЙ, доктор педагогічних наук, професор (Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор серії
А.А. СТЕПАНОВА, доктор філологічних наук, професор (Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро)
Відповідальний секретар
О.М. ТУРЧАК, кандидат філологічних наук, доцент (Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро)

Члени редакційної колегії

А.В. АНІСТРАТЕНКО, кандидат філологічних наук, доцент (Буковинський державний медичний університет)
Н.О. ВИСОЦЬКА, доктор філологічних наук, професор (Київський національний лінгвістичний університет)
Я.В. ГАЛКІНА, кандидат філологічних наук, доцент (Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро)
А.А. ЗЕРНЕЦЬКА, доктор філологічних наук, професор (Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, м. Київ)
Н.В. ЗІНУКОВА, кандидат педагогічних наук, доцент (Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро)
О.О. КОРНІЄНКО, доктор філологічних наук, професор (Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, м. Київ)
А.В. ЛЕПЕТЮХА, кандидат філологічних наук, доцент (Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди)
О.І. МОРОЗОВА, доктор філологічних наук, професор (Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна)
В.Д. НАРІВСЬКА, доктор філологічних наук, професор (Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара)
В.Г. НІКОНОВА, доктор філологічних наук, професор (Київський національний лінгвістичний університет)
Л.К. ОЛЯНДЕР, доктор філологічних наук, професор (Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки)
О.І. ПАНЧЕНКО, доктор філологічних наук, професор (Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара)
І.В. ПРУШКОВСЬКА, доктор філологічних наук, доцент (Київський національний університет імені Тараса Шевченка)
Л.І. ТАРАНЕНКО, доктор філологічних наук, доцент (НТУУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»)
О.Б. ТАРНОПОЛЬСЬКИЙ, доктор педагогічних наук, професор (Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро)
Т.В. ФІЛАТ, доктор філологічних наук, професор (ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»)
Н.Л. ЮГАН, доктор філологічних наук, професор (Київський національний університет імені Тараса Шевченка)

EDITORIAL COUNCIL

Head of Editorial Council
BORYS KHOLOD,
Doctor of Economics, Full Professor,
President of Alfred Nobel University

Deputy Head of Editorial Council
ANATOLII ZADOIA
Doctor of Economics, Full Professor, Alfred Nobel University

Members of Editorial Council

SERGIY VAKARCHUK
Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Full Professor, Alfred Nobel University
VALENTYNA PAVLOVA
Doctor of Economics, Full Professor, Alfred Nobel University
ANNA STEPANOVA
Doctor of Philology, Full Professor, Alfred Nobel University
OLEG TARNOPOLSKY
Doctor of Pedagogy, Full Professor, Alfred Nobel University

EDITORIAL BOARD

Chief Editor
ANNA STEPANOVA
Doctor of Philology, Full Professor, Alfred Nobel University
Executive Assistant
OLENA TURCHAK
PhD in Philology, Assistant Prof., Alfred Nobel University

Editorial Board Members

ANTONINA ANISTRATENKO
PhD in Philology, Associate Prof., Bukovinian State Medical University
NATALIIA VYSOTSKA
Doctor of Philology, Full Professor, Kyiv National Linguistic University
YANA GALKINA
PhD in Philology, Associate Prof., Alfred Nobel University
ALLA ZERNETSKAYA
Doctor of Philology, Associate Prof., National Pedagogical Dragomanov University
NATALIIA ZINUKOVA
PhD in Pedagogy, Associate Prof., Alfred Nobel University
OKSANA KORNIYENKO
Doctor of Philology, Full Professor, National Pedagogical Dragomanov University
ANASTASIIA LEPETIUKHA
PhD in Philology, Assistant Professor, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
OLENA MOROZOVA
Doctor of Philology, Full Professor, V.N. Karazin Kharkiv National University
VALENTINA NARIVSKAYA
Doctor of Philology, Full Professor, Oles Honchar Dnipro National University
VERA NIKONOVA
Doctor of Philology, Full Professor, Kyiv National Linguistic University
LUIZA OLIANDER
Doctor of Philology, Full Professor, Lesya Ukrainka Eastern European National University
OLENA PANCHENKO
Doctor of Philology, Full Professor, Oles Honchar Dnipro National University
IRYNA PRUSHKOVSKA
Doctor of Philology, Associate Prof., Taras Shevchenko National University of Kyiv
LARYSA TARANENKO
Doctor of Philology, Professor, NTUU "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"
OLEG TARNOPOLSKY
Doctor of Pedagogy, Full Professor, Alfred Nobel University
TATYANA FILAT
Doctor of Philology, Full Professor, Dnipropetrovsk Medical Academy of Health Ministry of Ukraine
NATALIIA YUHAN
Doctor of Philology, Full Professor, Taras Shevchenko National University of Kyiv

© Вісник Університету імені Альфреда Нобеля, 2019
© Університет імені Альфреда Нобеля, оформлення, 2019

МІЖНАРОДНА РЕДАКЦІЙНА РАДА

М.П. АБАШЕВА, доктор філологічних наук, професор (Пермський державний гуманітарно-педагогічний університет, Російська Федерація)
Н.Л. БЛІЩ, доктор філологічних наук, професор (Білоруський державний університет, Білорусь)
ОКСАНА ВІЛЛІС, PhD з філології, доцент (Гарвардський університет, США)
М.К. ГОЛОВАНІВСЬКА, доктор філологічних наук, професор (Московський державний університет імені М.В. Ломоносова, Російська Федерація)
О.В. ЛЕДЕНЬОВ, доктор філологічних наук, професор (Московський державний університет імені М.В. Ломоносова, Російська Федерація)
Г.Б. МАДІЄВА, доктор філологічних наук, професор (Казахський національний університет імені Аль-Фарабі, Казахстан)
Г.Л. НЄФАГІНА, доктор філологічних наук, професор (Академія Поморська в Слупську, Польща)
КЬОКО НУМАНО, магістр філології, професор (Токійський державний університет міжнародних досліджень, Японія)
Н.Т. ПАХСАРЬЯН, доктор філологічних наук, професор (Московський державний університет імені М.В. Ломоносова, Російська Федерація)
Л. СІРИК, доктор філологічних наук, професор (Університет імені Марії Склодовської-Кюрі у Любліні, Польща)
А.Б. ТЕМІРБОЛАТ, доктор філологічних наук, професор (Казахський національний університет імені Аль-Фарабі, Казахстан)
Т. ЯНСЕН, PhD з філології (Університет Уельсу Трініті Сент Девід, Велика Британія)

INTERNATIONAL EDITORIAL COUNCIL

MARINA ABASHEVA
Doctor of Philology, Full Professor, Perm State Humanitarian Pedagogical University (Russian Federation)
NATALIA BLISHCH
Doctor of Philology, Full Professor, Belarusian State University (Belarus)
OKSANA WILLIS
PhD in Philology, Assistant Professor, Harvard University (USA)
MARIA GOLOVANIVSKAYA
Doctor of Philology, Full Professor, Lomonosov Moscow State University (Russian Federation)
ALEKSANDR LEDENEV
Doctor of Philology, Full Professor, Lomonosov Moscow State University (Russian Federation)
GULMYRA MADIYEVA
Doctor of Philology, Full Professor, Al-Farabi Kazakh National University (Kazakhstan)
GALINA NEFAGINA
Doctor of Philology, Full Professor, Pomeranian University in Slupsk (Poland)
KYOKO NUMANO
Master in Philology, Full Professor, Tokyo State University of Foreign Studies (Japan)
NATALYA PAKHSARYAN
Doctor of Philology, Full Professor, Lomonosov Moscow State University (Russian Federation)
LUDMILA SIRYK
Doctor of Philology, Full Professor, Maria Curie-Skłodowska University in Lublin (Poland)
ALUA TEMIRBOLAT
Doctor of Philology, Full Professor, Al-Farabi Kazakh National University (Kazakhstan)
THOMAS JANSEN
PhD in Philology, Associate Professor, University of Wales Trinity Saint David (United Kingdom of Great Britain)

Усі права застережені. Повний або частковий передрук і переклади дозволено лише за згодою автора і редакції. При передрукуванні посилання на «***Вісник Університету імені Альфреда Нобеля». Серія «Філологічні науки»*** обов'язкове.

Редакція не обов'язково поділяє точку зору автора і не відповідає за фактичні або статистичні помилки, яких він припустився.

Редактори *М.С. Кузнецова, О.О. Шевцова*

Комп'ютерна верстка *А.Ю. Такій*

Підписано до друку 31.10.2019. Формат 70×108/16. Ум. друк. арк. 26,25.
Тираж 300 пр. Зам. № .

Адреса редакції та видавця:
49000, м. Дніпро,
вул. Січеславська Набережна, 18.
Університет імені Альфреда Нобеля
Тел/факс (056) 778-58-66.
e-mail: rio@duan.edu.ua

Віддруковано у ТОВ «Роял Принт».
49052, м. Дніпро, вул. В. Ларіонова, 145.
Тел. (056) 794-61-05, 04
Свідоцтво ДК № 4765 від 04.09.2014 р.

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ЛІТЕРАТУРНОЇ КРИТИКИ

Гайдаш А.В.
Діахронічна перспектива дискурсу старіння в літературі Західної Європи та США
DOI: 10.32342/2523-4463-2019-2-18-1 8

Оляндэр Л.К.
Роман М.Ю. Лермонтова «Герой нашего времени» в новом прочтении: нюансы реалистического метода
DOI: 10.32342/2523-4463-2019-2-18-2 28

ЛІТЕРАТУРНІ ТРАДИЦІЇ: ДІАЛОГ КУЛЬТУР ТА ЕПОХ

Синило Г.В.
Библия в мире Йенского романтизма
DOI: 10.32342/2523-4463-2019-2-18-3 47

АСПЕКТИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ СХІДНИХ МОВ ТА ЛІТЕРАТУР

Аслан З.М.
Роль Хуршидбану Натаван в формировании карабахской литературной среды XIX века
DOI: 10.32342/2523-4463-2019-2-18-4 75

Асланова Н.Г.
Проблемы художественного осмысления исторической памяти
в современной азербайджанской прозе
DOI: 10.32342/2523-4463-2019-2-18-5 81

Мамедова М.Х.
Влияние азербайджанского устного народного творчества на современные языковые процессы
DOI: 10.32342/2523-4463-2019-2-18-6 89

Патлань Ю.В.
Василий Ерошенко как создатель и руководитель первого Республиканского детского дома
для слепых детей Туркменской ССР (1935–1945)
DOI: 10.32342/2523-4463-2019-2-18-7 98

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕСТЕТИКИ ТА ПОЕТИКИ ЛІТЕРАТУРНОГО ТВОРУ

Анненкова Е.С.
Внутри визуальных образов: «текст культуры»
в повести Джона Фаулза «Башня из черного дерева»
DOI: 10.32342/2523-4463-2019-2-18-8 139

Білик Н.Л.
Синестезія в романній творчості М. Павича: «Краєвид, мальований чаєм»
DOI: 10.32342/2523-4463-2019-2-18-9 153

Коврига Ю.В.
«Пограничные ситуации» и их роль в выявлении подлинной сущности человека
в романе Л. Улицкой «Даниэль Штайн, переводчик»
DOI: 10.32342/2523-4463-2019-2-18-10 161

Лімборський І.В.
Голос раба як голос «Іншого» у романі Лайли Лаламі «Мемуари мавра»
DOI: 10.32342/2523-4463-2019-2-18-11 170

Наривская В.Д.
«Роман в письмах» И. Шмелева и О. Бредиус-Субботиной: парадоксы запахов и ароматов любви
DOI: 10.32342/2523-4463-2019-2-18-12 177

Педченко Е.В.
Гендерно-вариативная репрезентация размышлений о любви Зинаиды Гиппиус
DOI: 10.32342/2523-4463-2019-2-18-13 186

Полежаева Т.В.
Басня и «басенная продукция» в современном интернет-пространстве
DOI: 10.32342/2523-4463-2019-2-18-14 195

Sukhenko I.M.
Materialization of "The Invisible Nuclear" in U.S. Nuclear Fiction on Chernobyl
DOI: 10.32342/2523-4463-2019-2-18-15 205

Яловенко О.В.
Концепт уявного дому і транскультурна парадигма в оповіданні Д. Лагірі «У пані Сен»
DOI: 10.32342/2523-4463-2019-2-18-16 213

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИКИ, ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ЛІНГВОДИДАКТИКИ

Лепетюха А.В.
Поліпредикативні полісинонімічні висловлення
(на матеріалі французької художньої прози XX – поч. XXI ст.)
DOI: 10.32342/2523-4463-2019-2-18-17 221

Паламар Н.І.
Вступ похвальної промови як частина її структурно-композиційної побудови
DOI: 10.32342/2523-4463-2019-2-18-18 232

Protsenko I.Yu., Davtiants I.I.
Transformaciones Semanticas de los Componentes del Sistema Linguístico del Paraguay
DOI: 10.32342/2523-4463-2019-2-18-19 238

Тимощук Н.М.
Фразеологізми з компонентом-орнітонімом у лексичній системі англійської мови
DOI: 10.32342/2523-4463-2019-2-18-20 249

Томіленко Л.М.
Релігійна лексика в українській перекладній лексикографії 1918–1933 років (на прикладі іменників)
DOI: 10.32342/2523-4463-2019-2-18-21 257

Хаботнякова П.С.
Прагматичний ефект актомовленнєвої реалізації біблійних образів-символів
у містичних трилерах Френка Перетті
DOI: 10.32342/2523-4463-2019-2-18-22 264

Шум'яцька О.М.
Емфатичне вибачення у німецькій лінгвокультурі
DOI: 10.32342/2523-4463-2019-2-18-23 273

ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧІ СТУДІЇ

Pysmennyi T.E., Pliushchai A.A., Onishchenko M.Y.
Interlingual Homonyms in Spanish and Italian: False Friends – Real Enemies of Translators
DOI: 10.32342/2523-4463-2019-2-18-24 280

Сопилюк Н.М., Царенко І.О.
Компаративний аналіз систем машинного перекладу економічного дискурсу
(на прикладі французько-українських мовних пар)
DOI: 10.32342/2523-4463-2019-2-18-25 289

НАШІ АВТОРИ 297
OUR AUTHORS 299

УДК 81’373.7: 81.373.46: 811.11
DOI: 10.32342/2523-4463-2019-2-18-20

Н.М. ТИМОЩУК,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української та іноземних мов
Вінницького національного аграрного університету

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З КОМПОНЕНТОМ-ОРНІТОНІМОМ У ЛЕКСИЧНІЙ СИСТЕМІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Статтю присвячено дослідженню семантики та структури фразеологізмів з компонентом-орнітонімом у лексичній системі англійської мови. У роботі для вивчення усталених словосполук з лексемами-орнітонімами використано методи спостереження та аналізу. Матеріалом дослідження були англійські фразеологізми із назвами птахів, дібрані методом суцільної вибірки.

У результаті проведеного дослідження було розроблено семантичну класифікацію фразеологічних одиниць із компонентом «Птахи», репрезентовану у формі видових та родових категорій. Встановлено, що серед усіх фразеологічних одиниць з компонентом-орнітонімом присутні 36 назв пташок, тому до кожної групи нами було підібрано номени на позначення тих чи інших видів птахів. Відповідно перша аналізована група ФО із компонентом «Свійські птахи» містила лише 6 орнітонімів, «Дикі хижі птахи» налічували 10 орнітонімів, а остання група ФО із компонентом «Дикі нехижі птахи» є найчисленнішою та містить 20 лексем на їх позначення. Дослідження показало кількісну нерівномірність представленості видових концептів англійських фразеологічних одиниць з компонентом-орнітонімом, що засвідчує різну значущість того чи іншого виду птахів для національної свідомості.

Фразеологізми проаналізовано в аспекті їх структури та семантики, визначено кількісні показники типів фразеологізмів на основі їх структурно-семантичної класифікації за О.В. Куніним. Результати аналізу фразеологічних одиниць з орнітонімами дають нам змогу стверджувати, що у їх структурі переважають комунікативні фразеологічні одиниці, вони мають схожі риси, адже описують фізичні характеристики, поведінку та звички птахів, ознаки, пов’язані з уживанням їжі, як і суб’єктивні уявлення людини про домашніх птахів і традиції вживання певних видів птахів у людську їжу, розмаїття зооморфних метафор.

Ключові слова: фразеологічні одиниці, орнітоніми, концепт, переклад, семантика, семантичне значення.

Статья посвящена исследованию семантики и структуры фразеологизмов с компонентом-орнитонимом в лексической системе английского языка. Фразеологизмы проанализированы в аспекте их структуры и семантики, определены количественные показатели типов фразеологизмов на основе их структурно-семантической классификации А.В. Кунина. В результате проведенного исследования была разработана семантическая классификация фразеологических единиц с компонентом «Птицы», представленная автором в форме видовых и родовых категорий. Исследование показало количественную неравномерность представленности видовых концептов английских фразеологических единиц с компонентом-орнитонимом, что удостоверяет разную значимость того или иного вида птиц для национального сознания.

Ключевые слова: фразеологические единицы, орнитонимы, концепт, перевод, семантика, семантическое значение.

Виразниками світоглядних домінант етносу є фразеологізми, які «вносять до комунікативного процесу цілий світ смислів, особливу образність, виразність, експресивність, аксіологічність, що ґрунтується на комплексі відчуттів, почуттів, уявлень народу, інтерсеміотичних сценаріях культури певного етносу або цивілізації» [1, с. 12].

© *Н.М. Тимощук, 2019*

Фразеологічний фонд мови неодноразово ставав об'єктом дослідження багатьох вітчизняних і закордонних лінгвістів. Зооморфні фразеологізми в англійській та українській мовах досліджували Є.К. Буточкіна та Я.В. Григошкіна [2]. З.Р. Дубравська [3] проаналізувала зооніми як окремі лексичні одиниці та як компоненти сталих виразів в англійській мові, розглянувши їхню семантику, функції й переклад на українську мову. Особливості семантичного й прагматичного аспектів зооморфних фразеологізмів в англійській та українській мовах стали предметом дослідження І.А. Салати [4].

На слушну думку З.Р. Дубравської, зооніми вирізняються високим ступенем поширеності та активно використовуються в різних мовах для підсилення образної характеристики людини, ситуації, досить повно й концептуально подають різні сфери матеріального й духовного життя народу. Вони репрезентують життєвий досвід людини, її поведінку, притаманні їй якості та допомагають у створенні загального образу, служать для позначення таких рис характеру, як: сміливість, працьовитість, сила, слабкість, лицемірство [3, с. 51].

Серед усіх зоонімів англійської мови у фразеологічних одиницях найчастіше зустрічаються: cat (кішка), calf (теля), cow (корова), dog (собака), donkey (віслюк), fox (лисиця), goat (козел), hare (заєць), horse (кінь), lamb (ягня), leopard (леопард), lion (лев), monkey (мавпа), mule (мул), ox (віл), pig, swine (свиня), rat (пацюк), sheep (вівця), squirrel (білка), tiger (тигр), wolf (вовк) та птахи: chicken (курча), cock (півень), coot (лисуха), crow (ворона), dotterel (сивка), dove (голуб), duck (качка), eagle (орел), goose (гусак), hawk (яструб), hen (курка), lark (жайворонок), magpie (сорока), nightingale (соловейко), parrot (горобець), peacock (павич), pigeon (голуб), swan (лебідь), vulture (гриф) [5, с. 112].

Таким чином, фразеологічні одиниці (ФО), що містять орнітоніми, являють собою досить велику групу лексичних одиниць, але незважаючи на значну кількість праць, присвячених фразеологізмам із зоосемічним компонентом, вони ще не є повністю дослідженими. У цій статті маємо на меті розглянути проблему обсягу та кваліфікативних ознак фразеологічних одиниць з компонентом-орнітонімом у системі англійської мови.

У роботі для вивчення усталених словосполук з лексемами-орнітонімами використано методи спостереження та аналізу. Матеріалом дослідження були англійські фразеологізми із назвами птахів, дібрані методом суцільної вибірки.

Нами було розроблено семантичну класифікацію з метою аналізу особливостей фразеологізмів із компонентом «Птахи», яку наведено на рис. 1. Відповідно до запропонованої схеми аналізовані ФО із компонентом «Птахи» розгалужуються на дві групи із такими складовими: «Свійські птахи» та «Дикі птахи». Остання ділиться на групу ФО із компонентом «Дикі хижі птахи» та групу ФО із компонентом «Дикі нехижі птахи».

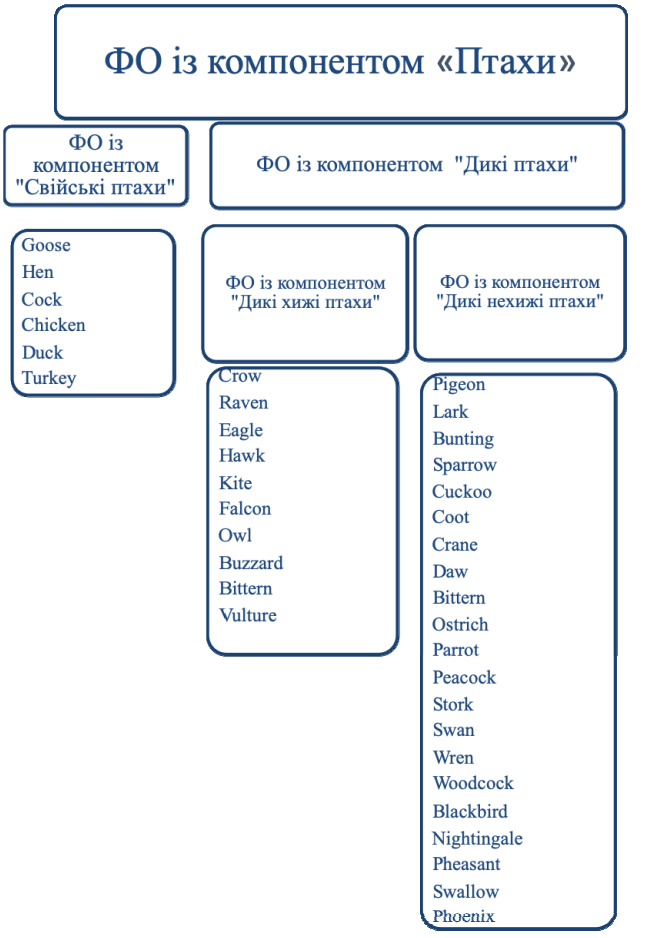

Рис. 1. Семантична класифікація фразеологічних одиниць із компонентом «Птахи»

У результаті проведеного дослідження було встановлено, що серед усіх фразеологічних одиниць з компонентом-орнітонімом присутні 36 назв пташок, тому до кожної групи нами було підібрано номени на позначення тих чи інших видів птахів. Відповідно, перша аналізована група ФО із компонентом «Свійські птахи» містила лише 6 орнітонімів, «Дикі хижі птахи» налічувала 10 орнітонімів, а остання група ФО із компонентом «Дикі нехижі птахи» є найчисленнішою та містить 20 лексем на їх позначення (рис. 2).

Табл. 1 містить кількісний аналіз наповненості ФО із компонентом «Свійські птахи» у англійській мові. Принагідно зазначимо, що серед свійських птахів найчастіше вживаються *goose* (гуска) – 77 ФО, *hen* (курка) – 49 ФО, *cock* (півень) – 42 ФО; серед диких хижих птахів домінують фразеологізми з компонентами crow (ворона). Наведені дані засвідчують значну кількісну перевагу англійських ФО із концептом – назвою домашніх птахів порівняно з ФО із концептом – назвою хижих птахів.

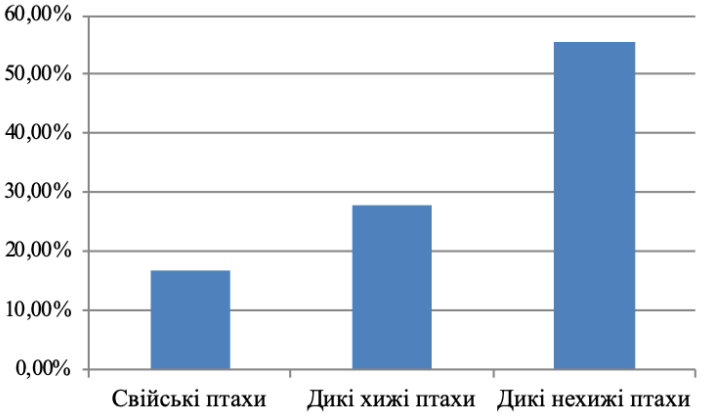

Рис. 2. Кількісне співвідношення ФО із орнітонімами

ФО з компонентом-орнітонімом, як і ФО з зоокомпонентом, як і вся оцінна лексика, сприяють вираженню почуттів, реакцій, емоційного життя людини в цілому, формуючи і позначаючи ціннісну картину світу, зокрема оцінку предметів з етичних і естетичних норм цього мовного колективу (укр. добрий – поганий, чорний – білий, англ. *good – bad, black – white*). Вони характеризують семантичний варіант, який включає в себе основу номінації, до якої додається значення характеристики, що ускладнює структуру варіанта і вносить до неї якісну зміну. У той же час лінгвістична специфіка цього значення виявляється в тому, що зміст характеристики обумовлено не стільки якостями реального позалінгвістичного об'єкта, скільки якостями, що приписуються цьому об'єкту колективною мовною свідомістю. Мова реєструє, закріплює ці якості як властиві денотату, що дозволяє регулярно використовувати назву об'єкта як еталон певних якостей [6, с. 17–18]. Наприклад, комунікативні ФО *a crow is never the whiter for washing* та її варіант *crow is never the whiter for washing herself often*, а також *the crow went travelling abroad and come back just as black,* об'єктивують концептуальну ознаку *a crow is black.* Конотативне значення наведених фразеологізмів носить негативний характер, а концептуальна ознака розглядається як незмінна та постійно властива об'єкту.

Таблиця 1

Кількісний аналіз наповненості ФО із компонентом «Птахи» у англійській мові

Кількість ФО	Компонент-орнітонім	Приклад
1	2	3
77	goose	– kill the goose that lays the golden egg – *підрубати сук, на якому сидиш* the goose hangs high – *все йде як по маслу* – to cook someone's goose – *вирити самому собі яму* – what's sauce for the goose is sauce for the gander – *який стук, такий грюк* – wouldn't say boo to a goose – *мухи не зачепить*

Закінчення табл. 1

Кількість ФО	Компонет-орнітонім	Приклад
1	2	3
49	hen	– hen with one chicken – *метушлива людина, клопотуха* – hen-party – *дівич-вечір* – like a hen on a hot girdle – *як на голках; не в своїй тарілці* – one chick keeps a hen busy – *одна дитина завдає матері багато клопоту* – scarce as a hen`s teeth – *як кіт наплакав*
42	cock	–as the old cock crows, so doth the young – *яка яблунька, такі й яблучка* – at cock-crow – *на світанку* – cock and bull – *нісенітниця, казка про білого бичка* – cock of the school – *верховода, заводій, забіяка у школі* – to live like a fighting cock – *жити на широку ногу*
34	crow	– as wise as an old crow – *дуже мудрий* – yellow as a crowd`s foot – *жовтий як лимон* – as black as a crow – *дуже чорний* – a white crow – *біла ворона* – breed up crows and they and they will peck your eyes out – *за моє жито та мене ж і бито*
30	chicken	– chicken feed – *дурниця, нісенітниця* – count one`s chicken before they are hatched – *ділити шкуру неубитого ведмедя* – don't count your chicken before they are hatched – *курчат восени лічать* – spring chicken – *молоко на губах не обсохло, жовторотий юнак* – chickens come home to roost – *нашим салом та по нашій шкурі*
23	duck	– knee high to a duck – *горобцю по коліна* – fine weather for ducks – *дощова погода* – like a dying duck in a thunderstorm – *як мокра курка* – lame duck – *невдаха* – like water off a duck's back – *як з гуски вода*
19	pigeon	– little pigeons can carry great messages – *мале тілом, та велике духом* – pigeon`s milk – *пташине молоко* – pluck a pigeon – *обдерти як липку* – stool pigeon – *шпигун* – to put the cat among the pigeons – *викликати переполох*
15	hawk	– hungry as a hawk – *голодний як вовк* – watchful as a hawk – *зіркий, як яструб* – hawks will not pick out hawks` eyes – *чорт чорту ока не виколе* – empty hand is no lure for a hawk – *суха ложка рот дере* – to watch like a hawk – *не відводити очей*
15	owl	– as silly as an owl – *дурний аж світиться* – screech owl – *людина, що приносить погані новини* – as blind as an owl – *сліпий як кріт* – to carry owls to Athens – *у ліс дрова возити, в криницю воду лити* – as drunk as an owl – *п'яний як чіп*
14	lark	– as cheerful as a lark – *веселий як весняний жайворонок* – get up with the lark – *вставати з півнями* – give a lark to catch a kite – *поміняти шило на швайку* – if the sky falls we shall catch larks – *якби та якби та виросли в роті гриби*
12	sparrow	– a sparrow in the hand is better than the pigeon in the roof, a sparrow in the hand is worth more than vulture flying – *краще синиця в жмені, ніж журавель у небі*

Структури ФО з компонентом-орнітонімом мають схожі риси, адже вони описують фізичні характеристики, поведінку та звички птахів, ознаки, пов'язані з уживанням їжі, як і суб'єктивні уявлення людини про домашніх птахів і традиції вживання певних видів птахів у людську їжу, розмаїття зооморфних метафор.

У межах структурно-семантичної класифікації О.В. Кунін виділив такі структурно-семантичні типи фразеологічних одиниць.

1. Номінативні ФО, тобто фразеологізми, що означають предмети, явища і тощо.

2. Номінативно-комунікативні ФО. Сюди належать дієслівні ФО, які можуть трансформуватися в речення при вживанні дієслова в пасивному стані.

3. Вигукові і модальні ФО, тобто ФО, що виражають емоції, волевиявлення тощо, але не володіють предметно-логічним значенням.

4. Комунікативні ФО, тобто ФО зі структурою простого та складного речення [7, с. 243–331].

Структурно-семантичні типи ФО за О.В. Куніним для фразеологізмів з номенами на позначення домашніх птахів наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Семантична класифікація фразеологічних одиниць із компонентом «Свійські птахи»

Орнітонім	Структурно-семантичний тип ФО			
	Номінативні	Номінативно-комунікативні	Вигукові	Комунікативні
Goose	7	9	-	61
Hen	7	5	-	37
Cock	10	9	-	23
Chicken	6	8	-	10
Duck	6	4	2	11
Turkey	1	1	-	2

У нашому дослідженні більш детально проаналізуємо структурно-семантичні типи ФО з концептом «Дикі птахи», які кількісно переважають у англійській мові відповідно до даних табл. 1.

Концепт *CROW* за О.В. Куніним можна класифікувати таким чином.

1. Номінативні (6): *crow bait, a white crow* (субстантивні); *as black as a crow, like a crow in a gutter; safe as a crow in a gutter, as hoarse as an (old) crow* (ад'єктивні).

2. Номінативно-комунікативні (3): *to say the crow is white; to shoot at a pigeon and kill a crow, to have a crow to pluck (pull) with one.*

3. Комунікативні (25): *no carrion will kill a crow; a crow is never the whiter for washing; you look as if you would make the crow a pudding.*

ФО з компонентом *HAWK* поділяються на такі групи.

1. Номінативні (2): *a little hawk; between hawk and buzzard*.

2. Номінативно-комунікативні (3): *to know/tell a hawk from a handsaw; to watch somebody/something like a hawk; to have eyes like a hawk.*

3. Комунікативні (10): *a bitten makes no good hawk; hawks will not pick hawk`s eyes out; empty hands to hawks allure.*

ФО з концептом *OWL* за О.В. Куніним можна класифікувати таким чином.

1. Номінативні (6): *a might owl; an owl in an ivy-bush* (субстантивні), *as blind as an owl; like an owl in an ivy-bush; as solemn as an owl; as wise as an owl* (ад'єктивні).

2. Номінативно-комунікативні (2): *to fly with the owl, to send (carry) owls to Athens.*

3. Комунікативні (7): *an owl is the king of the night; when the owl sings the nightingale will hold her peace; I have lived too near a wood to be frightened by owls.*

Згідно із структурно-семантичною класифікацією О.В. Куніна, ФО з орнітонімом *PIGEON (DOVE)* поділяються на такі групи.

1. Номінативні (4): *Paul`s pigeon; Noah`s dove* (субстантивні), *as wise as a dockyard pigeon; as innocent (harmless, simple) as a dove* (ад'єктивні).

2. Номінативно-комунікативні (7): *to shoot a pigeon and kill a crow; to put the cat among pigeons; to catch two pigeons with one bean; to milk a pigeon.*

3. Комунікативні (8): *little pigeons can carry great messages; better a sparrow in the hand than a pigeon on the roof; eagles do not breed doves.*

Чотирнадцять ФО англійської мови містять компонент *LARK*, за О.В. Куніним їх можна класифікувати таким чином.

1. Номінативні (1): *as merry (gay, happy) as a lark* (ад'єктивні).

2. Номінативно-комунікативні (6): *give a lark to catch a kite, sing like a lark.*

3. Комунікативні (7): *he thinks that larks will fall into his mouth; lovers live by love, as larks live by leeks.*

ФО з компонентом *SPARROW* поділяються на такі групи.

1. Номінативні (2): *as pert as a sparrow; lustful as a sparrow* (ад'єктивні).

2. Комунікативні (10): *a sparrow in hand is better than a pigeon on the roof; old sparrows are ill to tame; two sparrows upon one ear of wheat cannot agree.*

У формі діаграми, наведеної на рис. 2, систематизовано проведені дослідження фразеологічних одиниць із компонентом «Дикі птахи», які кількісно переважають у англійській мові відповідно до даних табл. 1.

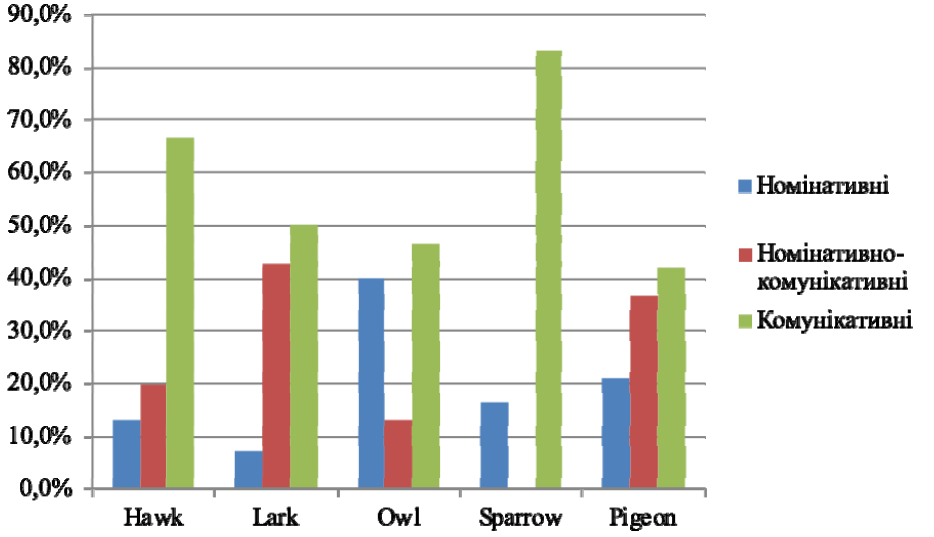

Рис. 3. Семантична класифікація фразеологічних одиниць із компонентом «Дикі птахи»

Висновки. 1. У результаті проведеного дослідження було розроблено семантичну класифікація фразеологічних одиниць із компонентом «Птахи», репрезентовану у формі видових та родових категорій.

2. Дослідження показало кількісну нерівномірність представленості видових концептів у англійських ФО з компонентом-орнітонімом, що засвідчує різну значущість того чи іншого виду птахів для національної свідомості, що, можливо, пояснюється різним ступенем «близькості» птахів і людини. Подібний висновок можна зробити на підставі виявлення високої щільності видових концептів саме домашніх птахів.

3. Ґрунтовний аналіз ФО з орнітонімами дає змогу стверджувати, що у їх структурі переважають комунікативні ФО, беручи за основу структурно-семантичну класифікацію О.В. Куніна.

Матеріал дослідження можна використовувати у подальших лінгвістичних розвідках з порівняльної та контрастивної фразеології англійської, української та інших мов.

Список використаної літератури

1. Селіванова О.О. Нариси української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспект) / О.О. Селіванова. – К. – Черкаси: Брама, 2004. – 276 с.

2. Буточкіна Є.К. Зооморфні фразеологізми в англійській та українській мовах / Є.К. Буточкіна, Я.В. Григошкіна // Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса. – 2017. – Вип. 2. – №. 8. – С. 98–102.

3. Дубравська З.Р. Зооніми як окремі лексичні одиниці та як компоненти сталих виразів / З.Р. Дубравська // Молодий вчений. – 2018. – № 3.1 (55.1). – С. 51–53.

4. Салата І.А. Особливості семантичного й прагматичного аспектів зооморфних фразеологізмів в англійській та українській мовах / І.А. Салата // Філологічні студії. – 2010. – Вип. 5. – С. 57–64.

5. Панченко Е.И. Фразеологизмы с компонентом-зоонимом в украинском и английском языках/ Е.И. Панченко // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Сер. «Филология. Социальные коммуникации». – 2014. – Т. 27 (66). – № 1. – С. 111–114.

6. Нагорна О.О. Етнокультурні особливості семантики англійських фразеологізмів (на мат. британського варіанта англ. мови): автореф. ... дис. канд. філол. наук / О.О. Нагорна. – Одеса, 2008. – 21 с.

7. Кунин А.В. Курс фразеологии современного английского языка / А.В. Кунин. – М.: Высшая школа, 1996. – 381 с.

PHRASEOLOGISMS WITH ORNITHONYMS IN THE LEXICAL SYSTEM OF THE ENGLISH LANGUAGE

Nataliia M. Tymoshchuk, Vinnytsia National Agrarian University (Ukraine).
ORCID: 0000-0001-5638-5825
E-mail: redish_fox15@ukr.net
DOI: 10.32342/2523-4463-2019-2-18-20

Key words*: phraseological units, ornithonyms, concept; translation, semantics; semantic meaning.*

The article researched the semantics and structure of English phraseological units denoting birds as a part of the English lexical system. It has been noted that the scientific works of O.V. Kunin, A.M. Baranov, V.P. Zhukov, M. Johnson and M. Blek were the methodological and theoretical basis of our research.

We have developed a semantic classification to analyze the features of phraseological units denoting birds. According to it they are divided into two groups with the following components, i.e. poultry and wild birds. The phraseological units denoting wild birds can be also divided into two groups, i.e. birds of prey and nonpredatory birds. As a result of the study, it was found that among all the phraseological units denoting birds there are 36 names of birds. Accordingly, the first analyzed group with the poultry component contained only 6 terms, birds of prey numbered 10 terms, and the last group with the nonpredatory birds component is the most numerous and contains 20 notions.

According to the quantitative analysis of phraseological units denoting birds it should be noted that among phraseological units denoting birds the word goose is the most frequently used, there are 77 phraseological units containing it. Speaking about the word hen we should mention that there are 49 phraseological units containing it. There are 42 phraseological units containing the word cock. The phraseological units with crow dominate among wild birds. The given data testify to the significant quantitative advantage of English phraseological units with names of poultry in comparison with phraseological units with names of predatory birds.

The phraseological units denoting birds have similar features as they describe the physical characteristics, behavior and habits of birds, signs related to the use of food, as well as subjective perceptions of humans about the birds and the tradition of the use of certain species of birds in human food, the diversity of zoomorphic metaphors.

The phraseological units were analyzed considering their structure and semantics on the basis of their structural and semantic classification according to O.V. Kunin. As a result of the research, a semantic classification of phraseological units with a Birds component was developed, represented in the form of species and generic categories. The research has shown the quantitative unevenness of the species in English. It is caused by the different significance of some birds species for national consciousness.

References

1. Selivanova, O.O. *Narysy z ukrainskoi frazeolohii (psykhokohnityvnyi ta etnokulturnyi aspekty)* [Essays on Ukrainian phraseology (psycho-cognitive and ethno-cultural aspect)]. Kyiv, Cherkasy, Brama Publ., 2004, 276 p.

2. Butochkina, Ye.K., Hryhoshkina, Ya.V. *Zoomorfni frazeolohizmy v anhliiskii ta ukrainskii movakh* [Zomorphic phraseologisms in English and Ukrainian languages]. *Visnyk studentskoho naukovoho tovarystva DonNU imeni Vasylia Stusa.* [Bulletin of Student Scientific Society of DonNU named after Vasyl Stus], 2017, no. 8, pp. 98-102.

3. Dubravska, Z.R. *Zoonimy yak okremi leksychni odynytsi ta yak komponenty stalykh vyraziv* [Zoonims as separate linguistic units and components of idioms]. *Molodyi vchenyi* [Young Scientist], 2018, no. 3.1 (55.1), pp. 51-53.

4. Salata, I.A. *Osoblyvosti semantychnoho y prahmatychnoho aspektiv zoomorfnykh frazeolohizmiv v anhliiskii ta ukrainskii movakh* [Features of semantic and pragmatic aspects of zoomorphic phraseologisms in the English and Ukrainian languages]. *Filolohichni studii* [Philological Studies], 2010, no. 5, pp. 57-64.

5. Panchenko, E.I. *Frazeologizmyi s komponentom-zoonimom v ukrainskom i angliyskom yazyikah* [The phraseologisms with component-zoonym in Ukrainian and English languages]. *Uchenyie zapiski Tavricheskogo natsionalnogo universiteta im. V.I. Vernadskogo. Seriya «Filologiya. Sotsialnyie kommunikatsii»* [Scientific notes V.I. Vernadsky Taurida National University. Series Philology. Social Communications], 2014, Vol. 27 (66), no. 1, pp. 111-114.

6. Nahorna, O.O. *Etnokulturni osoblyvosti semantyky anhl. frazeolohizmiv (na mat. brytanskoho variantu anhl. movy)*. Avtoref. dis. kand. filol. nauk [Ethno-cultural peculiarities of English semantics phraseologisms (British English and American English). Extended abstract of cand. philol. sci. diss]. Odesa, 2008, 21 p.

7. Kunin, A.V. *Kurs frazeologii sovremennogo angliyskogo yazyika* [Course of modern English phraseology]. Moscow, Vyisshaya shkola Publ., 1996, 381 p.

Одержано 5.09.2019.